

pro tisk

Bc. Eva Hocká, Židům vstup zakázán! Vyřazení židovského obyvatelstva
z veřejného a společenského života v letech 1938-1943

Okupační protektorátní každodennost byla poznamenávána také perzekucemi, které stihaly židovské spoluobčany. Nařízení, příkazů, zákazů, jež je stavěly do postavení obyvatel nižšího řádu stále přibývalo, zasahovaly je nejen v jejich lidské důstojnosti, ale přímo existenčně, způsobovaly jejich živoření. Vydávala je jak německá okupační správa, tak česká protektorátní vláda. Eva Hocká chce ve své diplomové práci postihnout především právě její aktivity v tomto směru a zachytit podoby a důsledky vyřazování Židů z veřejného a společenského života. Jde jí také o zjištění inspirací těchto protižidovských nařízení. Vychází z názoru, že česká historiografie podceňuje, či přezírá tuto protižidovskou politiku české protektorátní reprezentace podvolující se prý i tu pouze německé okupační moci. Myslím, že to pro novější historiografii úplně neplatí, ale v každém případě je užitečné detailněji prozkoumat a na tomto základě i posoudit chování českých protektorátních institucí.

Tento záměr diplomantka naplňovala s výsledky, které tematiku respektovatelně ozřejmují, dosavadní poznání rozšiřují a upřesňují. Svůj výzkum založila heuristicky velmi odpovědně. Spolehlivě a zároveň kriticky se orientuje v literatuře, která neměla být přehlédnuta, rozsáhlá je pramenná archivní báze, jíž dokázala E. Hocká přesvědčivě interpretačně využít. Diplomová práce tak svědčí o autorčině píli a o hlubokém zájmu o téma: přístup k němu plně odpovídá vyzrálému vědomí závažnosti i citlivosti látky.

Protižidovské zásahy v českých zemích začínaly už v pomnichovském státě (na Slovensku měly zvláštní, militantnější podoby). Diplomantka jim proto věnovala první kapitulu své monografie. Byly inspirací a účelem už i příznačné. Vznikaly v ovzduší vytvářeném podřizování Česko-Slovenska Třetí říši, které bylo však zároveň využito k vlastním antisemitským záměrům. Měly výrazně ekonomickou motivaci, lékaři a advokáti chtěli vyřadit konkurenci: týkalo se to i dalších oborů, takový antisemitismus se projevoval ve sféře podnikatelské a dokonce i umělecké. Byl někde prohlubován ideologicky, vznikala antisemitská publicistika, která nebyla jen dílem intelektuální spodiny. Hospodářské zájmy byly prvotním (ale ne jediným) vyvolávacím podnětem „českých“ protižidovských zásahů také na počátku Protektorátu. Očekávanou říšskoněmeckou nenasytost měly předejít, nebo aspoň ve výsledcích zmenšit převody židovského majetku do „českých“ rukou. „Zápas“, který se tu zdál vznikat, měl ale nerovné soupeře, jak dokumentovalo Neurathovo nařízení z 21. června 1939.

Utváření „ghetta bez zdí“ přenechávala okupační moc nařízením protektorátních úřadů vytvářejíc pro ně různorodým nátlakem rozhodující prostředí. K němu přispívali i čeští nacisté, kolaboranti různého typu, horliví udavači. Většina české společnosti se sním vnitřně neztotožnila, ale jen část mu vzdorovala (mohla, byla ochotna, byla odhodlána mu vzdorovat). Detailně E. Hocká ukázala, jak se Židé ocitali mimo společnost, představila hlavní druhy omezení a zákazů. Vyložila, co znamenalo a přinášelo jejich porušování: deprimující doklady o tom jsou také v osobitě pojaté příloze. Stálo by za to odhadnout postoje protektorátní policie a sociální profil udavačů – chápu, že by šlo jen o odvážné hypotézy. Také by bylo možné podívat se „dovnitř“ protektorátní vlády. Svě žádá analýza protektorátního tisku, také nejútočnějších antisemitských tiskovin (zvláště při občasném dnešním objevení se obhajoby fašistů jako „národních idealistů“).

Diplomová práce E. Hocké je pozoruhodnou monografií, která se přínosně a odpovědně, na vysoké úrovni včleňuje do české historické literatury o židovské tematice v českých zemích v letech 1938-1943. Plně ji doporučuji k obhajobě.

Hochová: výbor

Robert Kláček